

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України – Музичука Олександра Миколайовича на дисертацію Новицької Марини Миколаївни «Адміністративно-правове регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. На сьогодні викликає сумнів стан нормативного регулювання сфери трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні. Зважаючи на євроінтеграційний курс, яким прямує Україна, від Верховної Ради України вимагається перегляд та адаптація ряду нормативно-правових актів, у тому числі тих, які визначають порядок надання медичної допомоги, шляхом трансплантації анатомічного матеріалу, до вимог та стандартів Європейського Союзу. Це пов'язано з тим, що трансплантація органів, тканин і клітин в Україні знаходиться у досить занедбаному стані, на відміну від країн ЄС де є поширеною високоефективною медичною послугою та сприяє підвищенню рівня громадського здоров'я нації. Зважаючи на це, вже було зроблено чимало спроб реформувати систему правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів, однак жодне з законодавчих нововведень не можна вважати успішним, в тому числі і прийняття 17 травня 2018 року нового Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині». Відповідно на сьогодні доцільним є удосконалення адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні, у зв'язку з чим очевидно є актуальність дисертаційного дослідження Новицької Марини Миколаївни.

Новизна наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційне дослідження має ознаки наукової новизни та практичної значущості. Зокрема, наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що за характером розглянутих питань дисертація є одним з перших комплексних досліджень теоретичних та практичних аспектів

адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні.

Автором вперше надано визначення поняття «адміністративно-правове регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні» під яким пропонується розуміти здійснюваний державою за допомогою сукупності адміністративно-правових норм та інших адміністративних засобів правовий вплив на суспільні відносини у сфері застосування спеціального методу лікування, що полягає в пересадці анатомічного матеріалу людини від донора реципієнту, спрямованого на відновлення здоров'я людини, з метою їх підпорядкування існуючому правопорядку в державі і забезпечення дотримання міжнародних стандартів у зазначеній сфері. Крім того дисертантом визначено поняття та види адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині як регламентовані нормами адміністративного права України суспільні відносини, спрямовані на створення умов для забезпечення здійснення та безпосередньої реалізації донором і реципієнтом своїх прав та обов'язків у сфері застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині як одного з методів лікування, притягнення осіб, винних у порушенні законодавства у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині, до адміністративної відповідальності. Особливої уваги заслуговує пропозиція щодо доповнення змісту Кодексу України про адміністративні правопорушення статтею 45-2 «Порушення встановленого правового режиму конфіденційної інформації, що міститься в Єдиній державній інформаційній системі трансплантації», а також наукове обґрунтування необхідності прийняття Закону України «Про ліцензійні умови провадження господарської діяльності з медичної практики із застосуванням трансплантації та/або здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією», Положення про вдосконалення матеріального стимулювання окремих категорій медичних працівників, Положення про порядок підготовки трансплант-координатора з метою вдосконалення адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні.

Аналізуючи дисертаційне дослідження Новицької Марини Миколаївни

варто зазначити, що подальшого розвитку набули: періодизація становлення правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні, характеристика елементів адміністративно-правових відносин у сфері застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині, характеристика досвіду зарубіжних держав щодо правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині та визначення можливих напрямків його імплементації в законодавство України.

Вказане є безперечним свідченням новизни наукових досліджень. Варто також зазначити, що дисертантом не лише проаналізовано положення законів та підзаконних актів, які є джерелами адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні, але й сформульовано пропозиції щодо їх вдосконалення. Отже, тема наукового дослідження Новицької Марини Миколаївни зважаючи на потреби адміністративно-правової науки містить нові висновки, положення та рекомендації.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна–2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року, Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, затвердженої Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 року, а також у межах плану науково-дослідної роботи «Діяльність органів публічної влади щодо забезпечення стабільності та безпеки суспільства» (номер державної реєстрації 0114U001904) Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету.

Наукові положення, рекомендації і висновки дисертаційного дослідження проведеного Новицькою Мариною Миколаївною, мають достатній рівень обґрунтованості і достовірності, оскільки для їх формулювання дисертантом використано зарубіжний досвід регулювання трансплантації анатомічних матеріалів та можливості його впровадження в Україні, а саме правове забезпечення здійснення окремих видів трансплантації анатомічних матеріалів

людині в Україні (наприклад, операції «доміно», перехресне донорство, аутотрансплантація тощо), удосконалення професійної підготовки трансплант-координаторів і визначення рівнів їх діяльності, матеріальне стимулювання спеціалістів, які здійснюють трансплантацію анатомічних матеріалів людині. У ході виконання дослідження автором використано 260 наукових і нормативних джерел.

Отримані дисертантом висновки та пропозиції обумовлені правильною постановкою мети та завдань дисертаційної роботи, а також чітким визначенням об'єкта та предмета дослідження.

Для досягнення мети і завдань дослідження автором використано достатню кількість як загальнонаукових так і спеціальних методів: історичний метод (підрозділ 1.1), логіко-семантичний метод (підрозділи 1.2, 2.1), системно-структурний метод (підрозділ 2.2), порівняльно-правовий метод (підрозділи 3.1, 3.2), ґносеологічний метод (підрозділи 1.3, 2.3), метод статистичного аналізу, що загалом свідчить про рівень підготовки дисертанта.

Перший розділ дисертації автора присвячено вивченню історичних аспектів становлення правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні, особливостям сучасного стану та принципам адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні. Відповідно дисертантом запропоновано виділяти п'ять етапів становлення правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні, запропоновано авторське поняття адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні. Визначено джерела адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині, з'ясовано загальний зміст таких категорій, як «принципи», «принципи правового регулювання» і надано визначення принципів адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні, а також здійснено їх класифікацію. Крім того, запропоновано внести зміни до Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні» від 17.05.2018 р., зокрема, передбачений у статті 4 зазначеного нормативного акта принцип

відповідно до вимог, що до них пред'являються. Виклад інформації є послідовним та логічно завершеним. Дисертантом зроблено відповідні висновки та визначено необхідні дефініції. Одержані автором результати дисертаційного дослідження мають достатній рівень апробації, а їх наукове та практичне значення підтверджується відповідними актами впровадження.

Попри загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Новицької Марини Миколаївни варто звернути увагу на виявлені **дискусійні положення**:

- на сторінці 146–165 дисертант розкриває питання підстав виникнення адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів, однак доцільно було б також розкрити і підстави зміни або припинення досліджуваних правовідносин;

- досліджуючи зарубіжний досвід правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів дисертант визначає особливості нормативного регулювання у зарубіжних державах (с. 173–186), однак поза його увагою залишаються існуючі недоліки правового забезпечення сфери трансплантології у цих країнах. У зв'язку з чим дисертанту доцільно звернути увагу на зазначене;

- додаткового обґрунтування потребує також пропозиція дисертанта про встановлення граничного віку для донорів (с. 121). Зокрема, чи не призведе це до зменшення обсягу прав людини;

- не зрозумілою є позиція дисертанта щодо порядку запиту у родичів та членів сім'ї згоди на вилучення анатомічного матеріалу у випадку присутності декількох таких суб'єктів, які проживали спільно разом з померлим, або якщо члени сім'ї мають кардинально різні погляди щодо вилучення анатомічного матеріалу їх загиблого родича. Відповідно до вказаного доцільно все ж таки дисертанту визначитися щодо конкретної позиції у цьому питанні.

- на сторінці 173–174 дисертантом виокремлено дві основні юридичні концепції отримання згоди на вилучення анатомічних матеріалів у людини, у зв'язку з чим існує потреба у більш детальному розкритті позитивних та негативних сторін кожної із концепцій.

Висновок. Дисертація Новицької Марини Миколаївни «Адміністративно-

правове регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні» є завершеною працею, а сформульовані в ній положення, пропозиції та рекомендації містять елементи наукової новизни, підтверджують самостійність написання праці, загальний рівень підготовки і освіченості дисертанта та в сукупності спрямовані на вирішення вказаної у назві дисертації наукової проблеми.

Дисертаційне дослідження оформлене належним чином та відповідає встановленим в п. 11 Постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів» вимогам, відповідно її автор – Новицька Марина Миколаївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07: адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**Декан факультету № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України**

О.М. Музичук